

Література

1. Акмеология : учеб. пособ. / А. Деркач, В. Зыкин. – СПб. : Питер, 2003. – 256 с.
2. Большая психологическая энциклопедия. – М. : Эксмо, 2007. – 544 с.
3. Бугрій О. Творчість у педагогічній діяльності / О. Бугрій // Вища школа. – 2009. – № 9. – С. 87–92.
4. Гагин Ю.А. Концептуальный словарь-справочник по педагогической акмеологии : учеб. пособ. / Ю.А. Гагин. – 2-е изд. – СПб. : СПбГУПМ : Балт. пед. академия, 2000. – 222 с.
5. Діденко О.В. Методологічні засади формування творчості у майбутніх офіцерів-прикордонників / О.В. Діденко // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки : зб. наук. пр. / [редкол.: Т.І. Сущенко (голов, ред.) та ін.]. – Запоріжжя, 2008. – Вип. 51. – 412 с.
6. Дорошук Е.С. Системно-целевая индивидуализация обучения студентов-журналистов культуре творческой деятельности : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Е.С. Дорошук ; Ин-т педагогики и психологии профессионального образования РАО. – Казань, 2007. – 480 с.
7. Дьяченко М.И. Личность, образование, самообразование, профессия : краткий психологический словарь / М.И. Дьяченко, Л.А. Кандыбович. – Мн. : Хэлтон, 1998. – 399 с.
8. Житарюк М. Соціокультурна модель журналістики: традиції і новаторство / М. Житарюк. – Л., 2008. – 416 с.
9. Современный философский словарь / [под общ. ред. д. ф. н. проф. В.Е. Кемерова]. – 3-е изд., испр. и доп. – М. : Академический проект, 2004. – 864 с.
10. Клименко В.В. Психологія творчості : навч. посіб. / В.В. Клименко. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 480 с.
11. Михайлин І.Л. Журналістська освіта і наука : підручник / І.Л. Михайлин. – Суми : Університетська книга, 2009. – 336 с.
12. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта. – 2002. – № 26. – С. 3.
13. Олешко В.Ф. Журналистика как творчество : учебное пособие для курсов “Основы журналистики” и “Основы творческой деятельности журналиста”. Серия : Практическая журналистика / В.Ф. Олешко. – М. : РИП-холдинг, 2004. – 222 с.
14. Педагогический энциклопедический словарь / [гл. ред. Б.М. Бим-Бад ; редкол.: М.М. Безруких, В.А. Болотов, Л.С. Глебова и др.]. – М. : Большая Российская энциклопедия, 2003. – 528 с.
15. Педагогіка вищої школи : словник-довідник / [упорядник О.О. Фунтікова]. – Запоріжжя : ГУ “ЗІДМУ”, 2007. – 404 с.
16. Прохоров Е.П. Формирование социальной позиции журналиста / Е.П. Прохоров // Вестник Московского университета. Серия 10: Журналистика. – 1992. – № 1. – С. 3–15.
17. Ржевська Н. Творчість як основна умова формування особистості майбутнього фахівця [Електронний ресурс] / Н. Ржевська. – Режим доступу: <http://ipto.kiev.ua/files/rxo/rxo3.pdf>.
18. Роменець В.А. Психологія творчості : навч. посіб. / В.А. Роменець. – 2-ге вид, доп. – К. : Либідь, 2001. – 288 с.
19. Рубинштейн С.Л. Принципы и пути развития психологии / С.Л. Рубинштейн. – М. : Изд-во АН СССР, 1959. – 359 с.
20. Сисоева С.О. Педагогічна творчість : монографія / С.О. Сисоева. – Х. : Каравела, 1998. – 150 с.
21. Сіверс З.Ф. Феномен творчості як базова складова акмеологічного розвитку особистості / З.Ф. Сіверс // Освіта і управління. – 2008. – № 1. – С. 47–55.
22. Словарь-справочник по педагогике / [авт.-сост. В.А. Межериков ; под общ. ред. П.И. Пидкасистого]. – М. : Сфера, 2009. – 448 с.
23. Сорокин Б.Ф. Философия и психология творчества : научно-методическое пособие для аспирантов и молодых преподавателей / Б.В. Сорокин. – Орел : Орловский государственный университет, 2000. – 104 с.
24. Формирование творческих способностей : методические указания / [под ред. Г.А. Халемского]. – Л. : ДТТ и ПРФ, 1989. – 38 с.

ЄРМАК Л.С.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ У КОЛЕДЖАХ

Згідно із цілями Болонського процесу, освітні системи європейських країн повинні бути реорганізовані таким чином, щоб:

– учасникам освітнього процесу було легко переїжджати з однієї країни в іншу (у зоні європейської вищої освіти) – з метою подальшого навчання чи працевлаштування;

– привабливість європейської вищої освіти зросла настільки, щоб мешканці не європейських країн також приїжджали на навчання/роботу в Європу;

– зона європейської вищої освіти сприяла розширенню Європи, а висока якість та значна база знань забезпечувала подальший розвиток Європи як стабільного, мирного, толерантного суспільства.

Болонський процес не передбачає створення ідентичних систем вищої освіти в європейських країнах [1]. Навпаки, одна з найбільш цінних рис Європи – баланс між несхожістю і єдністю. Швидше він намагається створити зв'язки для полегшення переходу людини з однієї освітньої системи в іншу. Тому при забезпеченні подібності систем дипломів характерні особливості кожної окремої системи освіти повинні бути збережені. У протилежному разі немає ніякого сенсу в навчанні в іншій країні. Розвиток у межах Болонського процесу повинен слугувати полегшенню “трансляції” однієї системи освіти в іншу і, таким чином, збільшенню мобільності студентів і викладачів, забезпеченню можливості працевлаштування по всій Європі.

Підписання Україною Болонської декларації та виконання її положень відкрило нові горизонти для світової співпраці. У зв'язку із цим дослідження освітніх систем Європи має стати однією з передумов повноправного входження України в європейський та освітній простір.

На сьогодні дослідження проблеми відповідності світових освітніх систем надзвичайно актуальні. Дослідники освітніх стандартів С. Гончаренко, Н. Нічкало, В. Петренко, Н. Селезньова та інші дійшли висновку, що освітній стандарт – це сукупність соціальних вимог до освітньої системи. Ряд науковців з'ясували педагогічні умови використання кредитно-модульної технології навчання, поширеної сьогодні не тільки в Європі, а й в Україні (А. Алексюк, П. Сікорський, А. Фурман та ін.). Теоретичне обґрунтування освітніх модернізаційних процесів в умовах входження України в єдиний освітній простір відображено в працях В. Андрущенка, В. Бебика, С. Гончарова, В. Кременя та інших. Разом з тим, є гостра необхідність дослідити системи підготовки молодших спеціалістів у європейських коледжах, щоб порівняти їх з українською системою професійного навчання у ВНЗ I–II рівнів акредитації.

Мета статті – проаналізувати західноєвропейський досвід підготовки молодших спеціалістів у коледжах, що має велике значення для перспектив удосконалення якості вищої освіти в Україні.

Розглянемо, для прикладу, коледжі Німеччини, Франції, Ірландії, Швейцарії та Іспанії [2].

Коледжі Німеччини. Після старшої школи (Hauptschule) 16-річні випускники, які взяли курс на здобуття спеціальності і якнайшвидше працевлаштування, вступають до дворічних професійних шкіл (Berufsschule). Випускники реальної школи мають можливість вступити до професійно-технічних училищ (умовно їх можна віднести до коледжів) двох типів: Berufsfachschule й Fachoberschule. У них навчання триває два роки, але в першому випадку видається диплом про здобуття професії (Berufsqalifizierender Abschluss), а в другому – атестат про закінчену середню освіту, що дає змогу вступати до ВНЗ (Fachhochschulreife).

Крім того, існують спеціальні школи (Fachschulen), де випускники старших і реальних шкіл можуть підготуватися до складання іспитів на атестат зрілості й тим самим відкрити собі шлях в університет. Ті самі можливості дає вступ до вечірньої гімназії або на підготовчі курси (Studienkolleg).

Здобути професію можна й у приватній школі. Показово, що близько 40% учнів професійно-технічних училищ обрали для себе саме приватний сектор. Так, у

школах професійного навчання (Berufsbildende Schulen) можна опанувати, наприклад, основи ряду професій для роботи у сфері економіки, готельної й ресторанної справи, техніки, соціального забезпечення, охорони здоров'я, косметології.

Коледжі Ірландії. Специфіка освітньої системи Ірландії полягає в тому, що коледжі та університети в ній утворюють загальний, так званий “третій рівень”. Він охоплює університетський сектор, технологічні інститути, педагогічні та приватні незалежні коледжі. Це означає, що відсутній розподіл на навчальні заклади, що дають вищу освіту або професійну підготовку. Більша частина навчальних закладів “третього рівня” пропонує багатоступеневу систему здобуття освіти. Залежно від тривалості навчання та типу освітньої установи випускникам присуджують такі сертифікати, дипломи та академічні ступені. One-Year Certificate видається після року навчання на денному відділенні. Після двох років студент одержує національний сертифікат (National Certificate), після трьох – національний диплом (National Diploma); після трьох-чотирьох – диплом бакалавра (Bachelors Degree); після навчання ще протягом одного-двох років або досліджень – диплом магістра (Master Degree). Щоб стати доктором наук (Doctorate, Ph), потрібно мінімум три роки присвятити науковим дослідженням.

В Ірландії є коледжі двох видів: педагогічні та приватні незалежні. Педагогічні коледжі (Colleges of Teacher Education) готують учителів початкової школи. Після трирічного курсу присвоюється ступінь бакалавра. Для викладання в середній школі необхідний університетський ступінь або диплом про вищу педагогічну освіту, тому багато коледжів або входять до складу ірландських університетів, або мають із ними відповідні угоди. Наприклад, партнерські відносини пов'язують Дублінський університет (The University of Dublin) з Church of Ireland College of Education, Froebel College of Education, Marino Institute of Education, St. Catherine's College of Education for Home Economics.

Приватні незалежні коледжі (Independent Colleges) пропонують широкий вибір програм у галузі бізнесу, менеджменту (Irish Management Institute), туризму та готельної справи, юриспруденції, медицини (Royal College of Surgeons Ireland), гуманітарних наук, мистецтв (National College of Art and Design). Більшість програм ратифікована НЕТАС, 25 приватних коледжів одержали акредитацію NQA, багато з них співпрацює з університетами та професійними асоціаціями в Ірландії та за кордоном. Наприклад, Дублінська бізнес-школа (Dublin Business School) з кінця 1980-х рр. має тісні зв'язки з Liverpool Business School та Liverpool John Moores University. З 1995 р. студенти школи можуть здобути ступінь MBA, що видає Henley Management College, а дипломи Гріффіт-коледжу (Griffith College Dublin) визнаються британськими університетами Wolverhampton та Nottingham-Trent.

Для вступу до коледжу необхідно мати атестат про середню освіту та володіти англійською на рівні 5–5,5 балів за IELTS та 173–213 балів за TOEFL-CBT.

Професійну освіту можна здобути також у технологічних інститутах (Institute of Technology, IT). Після того, як у 1997–1998 рр. інститутський статус здобули 11 технічних коледжів системи Regional Technical Colleges (RTC) і їхні навчальні плани були схвалені НЕТАС, технологічний сектор ірландської освіти став нараховувати 14 навчальних закладів. Вони пропонують програми з одержання національних сертифікатів та дипломів з інженерних і технічних спеціальностей та інших напрямів прикладного характеру. У багатьох інститутах го-

тують не тільки бакалаврів, а й магістрів і докторів, проводять наукові дослідження. При більшості інститутів діють школи бізнесу, інженерні, технологічні та наукові школи, а деякі починають розвивати і такі “нетехнологічні” напрями, як гуманітарні науки, мови, мистецтво, дизайн і туризм.

Із професійних ВНЗ найбільший та найвідоміший Дублінський технологічний інститут (Dublin Institute of Technology – DIT), де навчається більше ніж 22 тис. студентів. Він був створений у 1992 р. шляхом об’єднання шести коледжів (технології, сервісу та готельної справи, маркетингу, дизайну, комерції, музики).

Коледжі Франції. Коледжів, тобто середніх професійних навчальних закладів, як таких у Франції не існує. Коледжем тут називають II ступінь середньої школи. Для людини, яка не ставить своєю метою здобути вищу освіту, є підходящий варіант – ліцей професійної освіти, аналог ПТУ. За 2–3 роки навчання тут можна здобути будь-яку робочу спеціальність. Після складання випускного іспиту учні, як правило, ідуть працювати на підприємства промисловості або сфери послуг. Є й інший шлях – після закінчення коледжу вступити до одного з центрів професійно-трудового навчання й одержати сертифікат, що дає змогу працювати за спеціальністю.

У Франції не існує суворої грані між середньою спеціальною й вищою освітою: перша слугує сходиною для другої.

Коледжі Іспанії. Коледжі – не характерний для Іспанії вид навчальних закладів. Функцію середніх спеціальних освітніх установ, що в багатьох країнах виконують коледжі, в Іспанії виконують центри професійної підготовки.

Своєрідність вищої освіти в Іспанії полягає в тому, що до складу іспанських університетів входять чотири типи навчальних підрозділів. До них належать, по-перше, університетські факультети (facultades universitarias), ВНЗ, де вивчаються всі дисципліни, крім технічних. Там можна здобути вчені ступені – аналоги англо-американських ступенів “бакалавр”, “магістр”, “доктор наук”. По-друге, до складу університетів входять вищі технічні училища (escuelas técnicas superiores). Вони теж мають три цикли вищої освіти. Третій тип – університетські школи (escuelas universitarias) з певною професійною орієнтацією (після закінчення можна здобути ступені, що відповідають “бакалаврові”). До речі, ці школи проводять конкурс документів й особистих справ, без іспитів. І нарешті, четвертий тип – університетські коледжі (colegios universitarias), що дають класичну університетську освіту першого рівня (бакалавр).

Коледжі Швейцарії. У Швейцарії можна здобути якісну професійну освіту. Більшість зі 120 існуючих коледжів мають гарну репутацію в усьому світі, пропонують широкий вибір спеціальностей, популярних на ринку праці. Їхні випускники визнані першокласними фахівцями в таких галузях, як: інженерні науки, комерція, бізнес-адміністрування, туризм, образотворче мистецтво тощо.

Потрапити до швейцарського коледжу легше, ніж до університету, тому цей шлях може виявитися найкращим для абітурієнта, який бажає згодом продовжити навчання у швейцарському ВНЗ. Крім того, не треба складати вступні іспити. Залежно від програми, на яку ви вступаєте, вам доведеться подати лише атестат, рекомендації викладачів та автобіографію. Правда, без складання іспиту з мови обійтися не вдасться, знадобиться відповідний сертифікат.

Вважається, що кращі у світі коледжі готельного менеджменту та туризму знаходяться саме у Швейцарії. Перший з них був відкритий більше ніж століття

тому. Український громадянин, вступивши до такого коледжу, уже через рік може розраховувати на одержання сертифіката, що дає змогу працювати за цією професією. Ще через рік він стане власником диплома про середню фахову освіту. Повний курс триває три або чотири роки, після закінчення якого йому буде присвоєний вузівський ступінь бакалавра.

Висновки. Приєднання України до Болонського процесу вимагає проведення серйозних реформ у галузі освіти. Українська вища освіта відрізняється від європейської. У Європейському Союзі прийняті й діють інші стандарти. Престиж освіти, високої кваліфікації у Європі традиційно дуже високий.

Вищу освіту спроможний здобути один з десяти учнів у школі, а до вищих студій (на магістерському і докторському рівнях) доходить не більше ніж 10–15% випускників бакалаврату.

У Європі здобувають середню освіту на високому рівні тільки ті випускники, які мають намір вступити до вищих навчальних закладів. Це приблизно 15–25% учнів середніх шкіл.

Сьогодні вищі навчальні заклади України приймають на навчання до 70% випускників шкіл, тобто в сім разів більше, ніж дозволяє нормальний розподіл інтелекту.

Сьогодні наш диплом не визнається в Європі, наші фахівці без додаткового перенавчання не можуть влаштуватися на роботу за фахом. І хоча вони за багатьма показниками, за розвитком, ерудованістю, спеціальною підготовленістю перевершують зарубіжних фахівців, дискредитація українського диплома триває. Найбільше не влаштовує зарубіжних працедавців у підготовці наших випускників низька дієвість знань.

Дієвість – це здатність використовувати здобуті знання, уміння на практиці. За експертними оцінками, за цим параметром ми поступаємося найбільше.

За європейським стандартом, дипломований фахівець відразу отримує робоче місце й виконує свої посадові обов'язки. Диплом гарантує високий рівень підготовки. Приймаючи фахівця, фірма впевнена, що він підготовлений на належному рівні. Гарантія цього – високий рейтинг університету. Якщо фахівець не буде підготовлений належним чином і фірма матиме до нього претензії, імідж університету може бути втрачений назавжди, його рейтинг серйозно постраждає.

За кордоном прийнята двоступенева система вищої освіти. Університети готують бакалаврів (3–4 роки навчання) і магістрів (ще 1,5–2 роки). Диплом бакалавра свідчить про повну вищу освіту. Хто бажає продовжити навчання, стає спершу магістром, а потім може здобути науковий ступінь доктора.

Наші вищі навчальні заклади сьогодні забезпечують чотири рівні підготовки фахівців з вищою освітою: заклади I–II рівнів акредитації, тобто технікуми та коледжі, готують молодших спеціалістів і бакалаврів; заклади III–IV рівнів акредитації – бакалаврів, спеціалістів і магістрів. За кордоном цього не розуміють.

Отже, треба уніфікувати освітньо-кваліфікаційні рівні та перейти на двоступеневу систему освіти відповідно до європейських стандартів.

Література

1. Огаркова Т. Аналітика: Болонський процес – ідея “п’ятої свободи” в сучасному суспільстві знань [Електронний ресурс] / Т. Огаркова. – Режим доступу: <http://www.eu-edu.org/news/info/11>.
2. Лисак У. Куди піти навчатись [Електронний ресурс] / У. Лисак // Освіта за кордоном. – 2008. – № 4 (49). – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/abroad/edusystem/>.